

מעץ. א"ל: ישמעו אזניך מה שפיך מדבר, ואם אין בהם כח למה אמרת לי אלהי ברא שמים וארץ. מה עשה תרח, הלך אצל נמרוד וא"ל: בני שרף את אלהי ואלהיך באש. שלח נמרוד בשביל אברהם, וא"ל: למה עשית כן. א"ל: אני לא עשיתי כן אלא הגדול. א"ל: נמרוד: וכי יש בהם רוח חיים שיכולין לעשות כן. א"ל: ישמעו אזניך מה שאתה מדבר בפיך, ואם אין בהם כח למה תניחו למי שברא שמים וארץ ותשתחו לעץ. א"ל: אני בראתי שמים וארץ בכחי. א"ל אברהם: אתה יכול לבראות, כשיצאתי מן המערה ראיתי השמש יוצא במזרח ושוקע במערב, עשה אתה שיצא במערב וישקע במזרח ואשתחוה לך, ואם לאו מי שהגביר את ידי לשרוף את האלילים הוא יגבירני ואהרוג אותך. אמר נמרוד לחכמיו: מה יהא דינו של זה. א"ל: זהו שאמרנו עליו עתידה אומה לצאת ממנו שתירש העולם הזה והעולם הבא, ועתה כמשפט הזה שעשה, כן יעשה לו. מיד השליכוהו לתוך כבשן האש, באותה שעה נתמלא עליו הקב"ה רחמים והצילו, שנאמר: אני ה' אשר הוצאתיך מאור כשדים.

(ח) במה אדע כי אירשנה. באיזה זכות.⁴⁸ א"ל: בזכות הקרבנות.⁴⁹ זהו שאמר: קחה לי⁵⁰. ושמות אלו*: אל"ף דל"ת, יו"ד ה"א אחריו, והכוונה אדון אשר בכ הרחמים, כי אברהם לא התנבא במדת רחמים כמשה אלא באל"ף דל"ת, הוא אל שדי, ומה שנקוד יו"ד ה"א אחריו בנקוד אלהים, כבר ידעת שהשם הנכתב אין אנו רשאים להזכירו אלא בכנוי אל"ף דל"ת, או בכנוי אלהים, כשהוא לבדו נזכרנו בכנוי אל"ף דל"ת, והסימן בזה: וה' בהיכל קדשו הס מפניו כל הארץ⁵¹, שלא להזכירו אלא בהיכלו*, וכשהוא עם אל"ף דל"ת נזכרנו בכנוי אלהים, והכוונה בזה: אל הרחמים.

(ט) קחה לי. היה ראוי לומר: קח לי עגלה משולשת, או קח לך, כמו: קח לך מכל מאכל⁵², כי הלקיחה הזאת לתועלת אברהם ולהבטיחו על מתנת הארץ. אבל יתכן לפרש: קחה לי, לשמי*, כלומר לשם המיוחד*. וכבר ידוע מאמר רז"ל⁵³: בכל הקרבנות לא נאמר לא אל ולא אלהים ולא אלהיך, אלא השם המיוחד, שלא ליתן פתחון פה לבעל דין לחלוק. וכן נאמר בקרבנות: תשמרו להקריב לי במועדו⁵⁴. ותוספת ה"א של קחה כתוספת ה"א, המזבחה*, וכבר ידעת כי הוא המקבל תחלה והוא הנקרא צדק⁵⁵, ואמר הכתוב: שם יזבחו זבחי צדק⁵⁶, וכלל הענין הה"א תחלה, ומשם ומעלה מעלוי לעלוי עד הסבה העליונה, וזהו באור קחה לי. ואמר, ויקח לו⁵⁷, להורות כי עשה כאשר נצטווה והקריב לשמו יתברך.

(י) ואת הצפור לא בתר. מה שבתר הבהמות ולא העופות, לפי שהבהמות* רמז לעובדי אלילים שנמשלו לבהמות, שנאמר: סבבוני פרים⁵⁸, וכתוב: האיל אשר ראית⁵⁹, וכתוב:

48 כן בב"ר מר, יו. 49 בזכות הקרבנות, שם: בכפרות שאני נותן לבניך. 50 פסוק ט: קחה לי עגלה משולשת וגו'. 51 חבקוק ב, כ. 52 לעיל ו, כא. 53 מנחות קי, א. 54 במדבר כה, ב. 55 עיין להלן בדברי רבינו ויקרא א, ט, בענין על דרך הקבלה. ועוד הוא מרמז לזה בדברים לג, יט. 56 דברים שם. 57 לפנינו פסוק י. 58 תהלים כב, יג. 59 דניאל ה, כ.

(ח) ושמות אלו. ה' אלהים (אדנות והויה) — (שמות כה, ב, רש"י). לשם המיוחד. ר"ל כאילו כתיב קח לי"ה, ויו"ד ה"א במלוי (היינו: כ"ו) גימטריא הו"ה שמו המיוחד (שם). המזבחה. והקטרת המזבחה (שמות כט, יג, ועוד). (י) לפי שהבהמות וכו'. כן מבואר כל הענין ברש"י.